

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
ТОРАЙҒЫРОВ УНИВЕРСИТЕТІ**

**МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ТОРАЙГЫРОВ УНИВЕРСИТЕТ**

**ЖАС ҒАЛЫМДАР, МАГИСТРАНТТАР,
СТУДЕНТТЕР МЕН МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ
«XXIII СӘТБАЕВ ОҚУЛАРЫ» АТТЫ
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ КОНФЕРЕНЦИЯСЫНЫҢ
МАТЕРИАЛДАРЫ**

**МАТЕРИАЛЫ
МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
МОЛОДЫХ УЧЕНЫХ, МАГИСТРАНТОВ,
СТУДЕНТОВ И ШКОЛЬНИКОВ
«XXIII САТПАЕВСКИЕ ЧТЕНИЯ»**

ТОМ 11

**ПАВЛОДАР
2023**

ӘОЖ 001
КБЖ 72
Ж64

Редакция алқасының бас редакторы:

Садықов Е. Т., э.ғ.д., профессор, «Торайғыров университеті» КЕАҚ Басқарма
Төрағасы – Ректор

Жауапты редактор:

Ержанов Н. Т., б.ғ.д., профессор, «Торайғыров университеті» КЕАҚ ғылыми
жұмыс және халықаралық ынтымақтастық жөніндегі -Басқарма мүшесі-проректор

Редакция алқасының мүшелері:

Ахметов К. К., Бегимтаев А. И., Бексеитов Т. К., Испулов Н. А., Кислов А. П.,
Колесников Ю. Ю., Абишев К. К., Шакарманова М. П., Крыкбаева М. С.,
Исенова Б. К., Ибраева А. Д.

Жауапты хатшылар:

Айтмагамбетова Г. А., Акимбекова Н. Ж., Алимова Ж. С., Арынова Ш. Ж.,
Ахметов Д. А., Ашкина А. А., Бармина Е. Ю., Бахбаева С. А., Бейсембаева А. К.,
Бельгибаева К. К., Боранкулова Б. Е., Джанарғалиева М. Р., Джусупова Э. М.,
Жакубаева Б. Б., Жумабекова Д. К., Жуманбаева Р. О., Зарипов Р. Ю.,
Исимова Б. Ш., Исакова З. С., Казбеков Е. Ж., Ключина З. В., Кривец О. А.,
Нургожина Б. В., Ордабаева Ж. Е., Сарбасов А. К., Суентаева З. Т., Таничев К. С.,
Тапалчинова А. С., Титанов Ж. Е., Токтарбекова А. Б., Толокольников Н. И.,
Фазлутдинова Ж. К., Шабамбаева А. Г., Шагиева Г. Т.

Ж64 «XXIII Сәтбаев оқулары» атты Халықаралық ғылыми конференциясының
материалдары. – Павлодар : Торайғыров университеті, 2023.

ISBN 978-601-345-364-4 (жалпы)
Т. 11 «Жас ғалымдар». – 2023. – 485 б.
ISBN 978-601-345-353-8

«XXIII Сәтбаев оқулары» атты Халықаралық ғылыми конференциясы
(12 сәуір 2023 жыл) жинағында келесі ғылыми бағыттар бойынша ұсынылған
мақалалар енгізілген: Энергетика, Физика-математикалық және компьютерлік
ғылымдары, Ауыл шаруашылығы және АӨК, Мемлекеттік басқару, бизнес және құқық,
Заманауи инженерлік инновациялар мен технологиялар, Жаратылыстану ғылымдары,
Гуманитарлық және әлеуметтік ғылымдары, Техникалық және кәсіптік білім беру.

Жинақ көпшілік оқырманға арналады.

Мақала мазмұнына автор жауапты.

ӘОЖ 001
КБЖ 72

ISBN 978-601-345-353-8 (Т. 11)
ISBN 978-601-345-364-4 (жалпы)

©Торайғыров университеті, 2023

**Мемлекеттік басқару, бизнес және құқық
Государственное управление, бизнес и право**

Секция 10

**Құқықтық жүйені дамыту бағыттары
Направления развития правовой системы**

**К ВОПРОСУ О РЕФОРМИРОВАНИИ ЖИЛИЩНО-
КОММУНАЛЬНОГО ХОЗЯЙСТВА В КАЗАХСТАНЕ**

ДУБОВИЦКАЯ О. Б.

м.ю.н., ст. преподаватель, Торайғыров университет, г. Павлодар

ДУРМАНОВ Т. С.

**м.ю.н., ст. преподаватель, Павлодарский педагогический университет
имени А. Маргулана, г. Павлодар**

С 2017 года в Казахстане началось обсуждение вопроса о
реформировании ЖКХ. Инициатором этой реформы считают
Алихана Асхановича Смаилова - казахстанского государственного
и политического деятеля, премьер-министра Республики Казахстан
с 11 января 2022 года. По поручению Президента РК Н. Назарбаева
в Правительстве РК были разработаны предложения по внесению
изменений в Закон о жилищных отношениях, которые касались
формы управления общим имуществом собственников квартир и
нежилых помещений.

Всего в Казахстане планируют пять реформ для развития
инфраструктуры ЖКХ (жилищно-коммунального хозяйства).
Стратегическое развитие жилищно-коммунальной инфраструктуры
предусматривает следующие реформы:

Реформа 1 – «Рациональное планирование развития
территорий»;

Реформа 2 – «Рациональное обеспечение населения питьевой
водой»;

Реформа 3 – «Развитие жилищно-коммунального сектора»;

Реформа 4 – «Капитальный ремонт жилищного фонда»;

Реформа 5 – «Реализация жилищной политики».

Изначально целью такого реформирования определялось
обеспечение развития комплексной коммунальной инфраструктуры
и комфортного жилья для повышения качества жизни населения

Бұл әртүрлі көлемдегі және түрдегі кәсіпорындардың, сондай-ақ мемлекеттік билік пен жергілікті өзін-өзі басқару органдарының кадрлық әлеуетін бағалауға және бизнесті жүргізу жүйесінде және мемлекеттік және муниципалдық қызметтің негізгі лауазымдары бойынша кадрлық резервті қалыптастыру жүйесін әзірлеуге, оларды қайта даярлау мен біліктілігін арттырудың өңірлік жүйесін құруға жақындауға мүмкіндік береді.

ӘДЕБИЕТТЕР

- 1 Абалкин Л. И. Диалектика социалистической экономики. - М., 2015. -С. 214.
- 2 Андреев С. В. Кадровый потенциал и проблемы занятости в условиях перехода Казахстана к рыночным отношениям. -М., 2014.
- 3 Афанасьев В. Я. Введение в государственное управление. -М., 2013.
- 4 Долгушин Н. К. Формирование кадрового потенциала в системе образования (вопросы теории и практики). изд. 2-е, доп.- М.: 2014. -360 с.
- 5 Иванцевич Дж. М., Лобанов А. А. Человеческие ресурсы управления. - М.: Дело, 2003.
- 6 Игнатов В. Г., Сулемов В. А., Радченко А. И. Кадровое обеспечение государственной службы. -Алматы, 2014.

Секция 12

Қаржы жүйесінің қазіргі жағдайы Современное состояние финансовой системы

ӘЛЕМДІК ЭКОНОМИКАДАҒЫ БІЛІМ БЕРУ МЕКЕМЕЛЕРІНІҢ ТИІМДІЛІГІН БАҒАЛАУ КРИТЕРИЙЛЕРІ

АЙТЧАНОВА И. С.
магистрант, МФин-12н тобы, Торайғыров университеті, Павлодар қ.
БЕКНИЯЗОВА Д. С.
PhD, қауымд. профессор, Торайғыров университеті, Павлодар қ.

Көптеген анықтамалардың ішінде тиімділік оны «функционалдық міндеттерін орындаудың нақты немесе ықтимал мүмкіндігін сипаттайтын жағдай» ретінде қарастыруға болады [1, с. 15]. Білім беру ұйымының тиімділігін білім беру мекемесінің

білім беру қызметтері нарығында озық және жетекші орын алу мүмкіндігі ретінде анықтауға болады. Білім беру қызметтерін тұтынушыларды мемлекеттің, өндірістің, қоғамның қазіргі заманғы қажеттіліктеріне сәйкес келетін білім мен құзыреттердің қажетті деңгейімен қамтамасыз ету маңызды параметр болып табылады. Қарастырылып отырған қажеттіліктерді анықтау үшін білім беру саласын дамытудың өзекті әлемдік тенденцияларын және осы саладағы прогресті жеделдетудің олардан туындайтын мүмкіндіктерін ескерген жөн [2, с. 34].

Жаһандану және ұлттық жоғары білім беру жүйелері арасындағы бәсекелестік процесінің шиеленісуі нәтижесінде университеттердің жұмыс істеу тиімділігінің дәрежесін ішінара көрсететін университеттердің халықаралық рейтингтері пайда болды.

Халықаралық рейтингтік агенттіктер белгілеген негізгі критерийлер бойынша оқу орындарын саралау әдістемесі даулы және әлемдік қауымдастықтың терең талқылауын қажет етсе де, мүдделі тараптардың кең ауқымына берілген ақпаратты қосымша талдау қажеттілігін мойындау керек. Әлемдегі ең жақсы университеттерді анықтау процесі салыстырмалы зерттеулерді, мекемелердің тиімділігін бағалауда қолданылатын негізгі көрсеткіштерді жетілдіруді және жаңартуды талап етеді [3, с. 138].

Қазіргі уақытта оқу орындарының тиімділігі білім беру ұйымдары мен жалпы білім беру жүйелеріне әсер ететін барлық факторларды ескере отырып, жаңғыртуды және жетілдіруді талап ететін келесі критерийлер мен көрсеткіштер бойынша сараланады (1 кесте) [4, с. 119].

Кесте 1 – Рейтингтік агенттіктердің критерийлері

Агенттік	Критерий	Үлес салмағы, %
ЗЕРТТЕУ КӨРСЕТКІШТЕРІ		
ARWU	Жарияланған мақалалар саны	20
	Индекстелетін мақалалар саны (Citation Index)	20
QS	Академиялық қызметкерлердің дәйексөздері (Scopus мәліметтері бойынша)	20
THE	Бір мақаланың орташа дәйексөздері (Thomson Reuters)	20
	Ғылыми жұмыстардың үлесі	30
	Ғылыми әзірлемелер мен зерттеулерден түсетін кірістер	2,5
САПА КӨРСЕТКІШТЕРІ		

THE	Оқытушылар құрамы мен оқу жағдайларын бағалау	30
QS	Академиялық бедел	40
	Жұмыс берушінің беделі	10
	Мұғалімдердің студенттер санына қатынасы	20
ARWU	Түлектер саны, Нобель сыйлығының лауреаттары	10
ОҚЫТУШЫЛАР ҚҰРАМЫНЫҢ ДЕҢГЕЙІН БАҒАЛАУ КРИТЕРИЙЛЕРІ		
ARWU	Жиі келтірілген ғылыми еңбектердің саны	20
	Нобель сыйлығын алған білім беру мекемесі қызметкерлерінің саны	20
АКАДЕМИЯЛЫҚ ТИІМДІЛІК		
ARWU	Персонал санына қатысты жинаған балл саны (кадрлар тиімділігінің көрсеткіші)	10
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚЫЗМЕТ ТӘЖІРИБЕСІ		
QS	Шетелдік студенттер саны	5
	Шетелдік педагогтардың қызметкерлердің жалпы санына қатынасы	5
THE	Басқа оқу орындарымен ынтымақтастықтың интеграция деңгейі	7,5

Беделді рейтингтік агенттіктер жариялаған ақпарат университеттер мен ұлттық үкіметтердің саясатына және одан әрі дамуына айтарлықтай әсер ететінін, білім беру ұйымдарының даму траекторияларын жоспарлаумен тығыз байланысты екенін ескеру қажет. Демек, жаһандық рейтингтердің қысқаша тарихы да қоғамдық пікірге қатты әсер етеді. Рейтингтік агенттіктер жариялаған мұндай ақпарат біртіндеп білім беру қызметтері саласындағы халықаралық бәсекелестіктің элементіне айналуға.

Жарияланған рейтингтердің ішінде мыналарды атап өтуге болады, ең кең таралған және әлемдік қауымдастық мойындаған:

- Әлемнің үздік университеттерінің рейтингі (QS World University Rankings);
- Университеттердің Дүниежүзілік рейтингі (Times Higher Education (The) World Universities Rankings);
- Әлем университеттерінің академиялық рейтингі (Academic Ranking of World Universities, ARWU).

Рейтингтік агенттіктердің университеттер қызметінің тиімділігін бағалау критерийлерін талдауы рейтингтерді коммерцияландырудың жоғары деңгейін және жоғары оқу орындарының әлеуметтік-экономикалық қызметін жеткіліксіз жариялауды анықтайды. Танымал американдық «Washington

Monthly» журналының рейтингі қызығушылық тудырады, бұл университеттерге қоғамның әлеуметтік - экономикалық дамуына қосқан үлесі бойынша баға береді. Ол бөлетін көрсеткіштердің ішінде келесі топтар ерекшеленеді:

- әлеуметтік бағдарлау (табысы төмен студенттерге оқуға түсу және оқуды аяқтау);
- жүргізілген зерттеулердің нәтижелері мен жетістіктері;
- студенттік іс-шаралар мен зерттеулерді ынталандыру [5, с. 159].

Рейтингті құрастыру кезінде үш бағыт бойынша көрсеткіштер ескеріледі, балдарды 100-ден 0-ге дейін бөле отырып, саралау кезінде маңызды индикаторлар – студенттердің әлеуметтік ұтқырлығы және оқу шығындары қарастырылады. «Washington Monthly» рейтингінің жекелеген критерийлерін беделді рейтингтік агенттіктер жүргізетін халықаралық зерттеулерге жекелеген индикаторларды енгізу тұрғысынан қарастырған жөн.

Болон процесіне қатысушы елдердің Еуропалық Білім министрлерінің пікірінше, халықаралық бәсекелестік жағдайында Еуропа университеттері қызметінің тиімділігін арттыруға «әлеуметтік өлшем» ықпал етеді. Осыған байланысты 2008 жылғы Будапешт семинарының шешімі назар аударарлық, онда Еуропаның жоғары білім беру жүйелерінің тиісті «әлеуметтік өлшеу» критерийлерін әзірлеу және қолданыстағы еуропалық тәжірибенің әлеуметтік әсерін бағалау мониторингі тетіктерін енгізу және әлеуметтік өлшеу көрсеткіштерін жалпыға бірдей сапа менеджменті (TQM) жүйелеріне енгізу қажеттілігі көрсетілген.

Левен коммюникесі 2009 ж сондай-ақ, Еуропалық қоғамдастықтың назарын сапалы жоғары білім алу мүмкіндіктерінің теңдігін қамтамасыз ету саласындағы әлеуметтік аспектілер мен күш-жігерге аударды. 2012 жылғы Бухарест коммюникесінде Еуропалық Қоғамдастықтың жоғары білімге қол жеткізу мүмкіндіктерін кеңейтуге деген қызығушылығы ұқсас түрде көрсетілген, бұл фактор әлеуметтік-экономикалық даму механизмі болып табылатындығы атап өтілді [6, с. 112].

Дегенмен, қазіргі уақытта енгізілген «әлеуметтік өлшем» ұғымының барлық аспектілері бойынша кешенді зерттеулер әлі жоқ. Барлық әлеуметтік аспектілерді анықтау процесі индикаторлардың талаптарына және ақпаратты салыстыруға бірыңғай келісілген пікірдің болмауымен де қиындайды. Қазіргі уақытта қолданылатын критерийлердің ішінде тең мүмкіндіктердің болуы және жоғары

білімнің қол жетімділігі ғана атап өтіледі. Әрине, барлық әлеуметтік факторларды көрсету үшін бір зерттелетін критерийдің болуы жеткіліксіз [7, с. 41].

Еліміздің зияткерлік әлеуетінің ілгерілеуіне және экономиканың дамуына әсер ететін университет тиімділігінің аса маңызды әлеуметтік-экономикалық өлшемі жоғары білімнің қолжетімділік көрсеткіші болып табылады [8, с. 101].

Канададағы білім беру саясаты институты (the Educational Policy Institute) жоғары білімнің қолжетімділігіне салыстырмалы түрде толық талдау жүргізді, оның нәтижелері бойынша келесі критерийлер тұжырымдалды (2 кесте) [9, с. 26].

Кесте 2 – Жоғары білімнің қолжетімділігін бағалау критерийлері

№	Бағалау критерийлері	Үлес салмағы, пайызбен
1	Жоғары білім беру жүйесіндегі жастардың үлесі	25
2	Жоғары білім деңгейі	25
3	Халық топтарының теңдік индексі	40
4	Гендерлік бөлу индексі	10

2-кесте деректері мен А.Ашер мен Дж. Meadow, әлемдік білім беру жүйелерінің тиімділігіне қатысты келесі критерийлерді бөліп көрсетуге болады.

1 №1 критерий жастарды жоғары біліммен қамтуға сипаттама береді, қамту үлесін есептеу жоғары оқу орындарында оқитын студенттердің осы жас санатындағы халықтың жалпы санына қатынасы ретінде жүзеге асырылады, әрбір жеке қарастырылатын ел үшін студенттің типтік жасын қарастыру қажеттілігін ескеру қажет. Зерттеу нәтижесі әлемнің жетекші елдерінде жастарды жоғары біліммен қамту 30-40% аралығында екенін көрсетеді.

2 №2 критерий-25 пен 34 жас аралығындағы халықтың жоғары білім деңгейіне қол жеткізу көрсеткіші, жоғары білім деңгейіне жеткен халықтың жалпы халық санына қатынасы арқылы айқындалады, әлемнің жетекші елдерінің көрсеткіштері 29-31% аралығында орналасқан.

3 №3 критерий ең үлкен салмаққа ие және халықтың әлеуметтік теңдігінің индексі болып саналады (the Educational Equity Index, EEI) және халықтың барлық топтарына жоғары білімнің қолжетімділік дәрежесін көрсетеді. Индексті есептеу формуласы келесідей: $IEE = 100 \times (\text{жоғары білімі бар } 45\text{-}60 \text{ жас аралығындағы мужчин пайызы}$

$/ \text{әкелері жоғары білімі бар студенттердің пайызы})$. EEI индексінің жоғары деңгейі жоғары білімнің қолжетімділігін сипаттайды, индекстің төмендеуі халықтың барлық әлеуметтік-демографиялық топтары үшін қолжетімділіктің ауытқуын көрсетеді. 2013 жылғы мәліметтер бойынша индекстің ең жоғары көрсеткіші Жаңа Зеландияға – 87 %-ға берілді, рейтинг көшбасшылары арасында Финляндия, Франция, Германия, АҚШ, Канада да ерекше көзге түседі [10, с. 54].

4. №4 критерий жыныстық қатынас бойынша жоғары білімге қол жетімділіктің теңдігін көрсетеді; жоғары білім алу құқығын кемсіту теріс фактор болып табылады, өлшемнің эталондық мәні бірлікке тең мән ретінде қабылданады, ал рейтинг эталондық мәннен ауытқу себептері негізінде жүзеге асырылады.

Білім беру жүйесінің тиімділігінің маңызды критерийі халықтың барлық топтары үшін білім берудің қаржылық қолжетімділігі деп танылады.

Жоғары білімнің қаржылық қолжетімділігін келесі көрсеткіштер бойынша бағалауға болады:

– халықтың төлем қабілеттілігі көрсеткіштерімен бірлесіп қараған кезде оқу ақысын (тұру, тамақтану, оқу әдебиеті құнын, студенттердің қосымша қаржылық шығындарын қоса алғанда) жоғары білім беру мекемесі тиімділігінің және халықтың барлық топтарына білім берудің қолжетімділігінің маңызды индикаторы деп санауға болады;

– әлеуметтік қолдаудың үлесі-білім берудің жалпы шығындарына қатысты гранттар мен стипендиялардың үлесін білдіреді (жекелеген елдерде, соның ішінде Канада, Ресей, Австрия және т.б.) отбасылық жәрдемақылар есебінен қаржыландыру немесе жұмыс істейтін халық төлейтін салықтардан ақшалай қаражаттың бір бөлігін қайтару арқылы жүзеге асырылатын халыққа қосымша әлеуметтік қолдау көрсетіледі;

– әлемнің көптеген елдерінде қолданылатын білім беруді несиелеу маңызды фактор болып табылады; сондықтан білім беру несиесінің құны оқу елі мен оқу орнын таңдауда маңызды критерий болып табылады;

– салық төлеуді ескере отырып, білім алуға арналған жеке шығыстар.

Білім беру мекемесінің тиімділік деңгейін анықтау мақсатында білім беру процесіне қатысушыларға сауалнама жүргізу және сауалнама жүргізу арқылы статистикалық ақпаратты әлеуметтік-

экономикалық жинау әдісін қолдануға болады. Осы әдістің көмегімен U-Multirank халықаралық көпөлшемді рейтингтік агенттігі деректерді жинайды, оның айрықша ерекшелігі пайдаланушы берген параметрлер бойынша қолайлы университеттерді таңдау және салыстыру мүмкіндігі болып табылады (мәліметтердің негізгі көзі сауалнамаға қатысушылар, оқу орындарында оқитын студенттер болып табылады).

U-Multirank рейтингтерін құруда қолданылатын әдістеме жалпыға бірдей танылмағанымен, ұқсас мәліметтер жинау арқылы одан әрі талдау үшін көптеген пайдалы мәліметтер алуға болады [11, с. 82].

Сонымен, сауалнамалардың нәтижелері білім беру ұйымдарының тиімділігін салыстыру кезінде көптеген ақпарат бере алады, бұл бәсекелестік артықшылықтарды салыстырудың объективтілігін және ел ішінде де, жаһандық рейтингтерді құру кезінде де оқу орындарының бәсекелестігін өзгертуді арттыруы мүмкін.

Жоғары оқу орындарының тиімділігін бағалау кезінде қолданылатын критерийлерді салыстырмалы зерттеу келесі тұжырымдарды тұжырымдауға мүмкіндік береді:

- әлемдік экономикада университеттер мен білім беру жүйелері арасындағы бәсекелестікті одан әрі күшейту сөзсіз;

- халықаралық рейтингтерде жетекші орын алатын университеттер студенттердің оқу орындарын таңдауда әлі де үлкен артықшылықтарға ие болады, сондықтан осы рейтингтер бойынша бағалау критерийлерін ескеріп қана қоймай, жетілдіру қажет;

- әлеуметтік стипендиялар, гранттар және қолдаудың басқа да нысандарын ұсыну университет пен жалпы білім беру жүйесінің тиімділігін арттыруға ықпал етуі мүмкін;

- халықаралық рейтингтік агенттіктер қолданатын бағалаудың қазіргі заманғы критерийлерін білім беру процесіне барлық мүдделі қатысушыларды қамтитын сараптама комиссиясы қайта бағалауы тиіс, барлық ықтимал факторларды: әлеуметтік, экономикалық, педагогикалық факторларды біріктіретін бірыңғай жаһандық рейтингте неғұрлым жетілдірілген критерийлерді шоғырландыру қажет;

- оқу орындары мен білім беру жүйелерінің тиімділігін бағалаудың жаңа критерийлерін одан әрі дамыту мен енгізуді экономистерді, әлеуметтанушылар мен педагогтарды қоса алғанда,

ғылымның әртүрлі бағыттарының ең көп өкілдерінің қатысуымен жүзеге асыру қажет.

ӘДЕБИЕТТЕР

1 Заярная И.А., Романовская Ю.О. Конкурентоспособность предприятия [Электронный ресурс] // <http://finpress.ru/library/detail.php?ID=25262>

2 Всемирный рейтинг университетов [Электронный ресурс] // <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2017/world-ranking>

3 Рейтинг университетов мира QS [Электронный ресурс] // <http://www.education-medelle.com/articles/rejting-universitetov-mira-the-qs.html>

4 Academic Ranking of World Universities 2016 [Electronic resource] //

<http://www.shanghairanking.com/ARWU-Methodology-2016.html>

5 2016 College Guide and Rankings [Electronic resource] // http://washingtonmonthly.com/college_guide

6 Equality in a Knowledge-Based Society – How to Widen Opportunities? [Electronic resource] // http://www.aic.lv/bologna/2007_09/sem07_09/Budap_socdim/General_report.pdf

7 The Bologna Process 2020 – The European Higher Education Area in the new decade [Electronic resource] // https://www.eurashe.eu/library/modernising-phe/Bologna_2009_Leuven-Communique.pdf

8 The social dimension of the European higher education area and world – wide competition [Electronic resource] // http://www.aic.lv/ace/ace_disk/Bologna/Bol_semin/Sorbonne/050127-28-Conclusions_Statsna.pdf

9 Usher A., Medow J. Global Higher Education Rankings 2010 [Electronic resource] // http://higherstrategy.com/wp-content/uploads/2011/09/GHER2010_FINAL.pdf

10 The Enabling Environment Index (EEI) [Electronic resource] // <http://civicus.org/eei/>

11 Design and Testing the Feasibility of a Multidimensional Global University Ranking [Electronic resource] // http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/study/2011/multirank_en.pdf

МАЗМҰНЫ

Мемлекеттік басқару, бизнес және құқық Государственное управление, бизнес и право

Секция 10

Құқықтық жүйені дамыту бағыттары Направления развития правовой системы

Дубовицкая О. Б., Дурманов Т. С.	
К вопросу о реформировании жилищно-коммунального хозяйства в Казахстане	3
Кабдулина К. Т., Кабдулин Ж. Т.	
Зияткерлік қызмет нәтижелерін халықаралық қорғау	10
Қайырбек Б. С.	
Расторжение брака в Республике Казахстан	16
Қалым А. Б.	
Шетелдік элементі бар істер бойынша соттардың жалпы құзыреті: теория және тәжірибе	20
Қарабай Д. А.	
ҚР қаржы қауіпсіздігі мен экономикалық рөлі және мемлекеттік қызмет	26
Махмудова Д. А.	
Роль и значимость принципов гражданского процессуального права в Республике Казахстан	35
Нұрқасымов А. С., Аюпова З. К.	
Парламент РК и его роль в построении конституционного государства	39
Нұртазина А. К.	
Проблемы исполнительного производства в Республики Казахстан	46
Sattugan I. R, Dubovitskaya O. B.	
Features of foreign economic relations in Kazakhstan	51
Шагиева Г. Т.	
Исламистский религиозный экстремизм и ваххабизм	55

Секция 11

Экономика мен бизнестегі және мемлекеттік деңгейдегі басқару Экономика и управление в бизнесе и на государственном уровне

Ақжолова С. Б., Нуртазина А. А.	
Приоритетные направления повышения эффективности предпринимательства и бизнес-среды в Казахстане	61

Bazargaliyeva A. D., Arynova Z. A.	
The main aspects of quality management in modern economic conditions	69
Байханова Д. А., Сейфуллина М. Н., Давиденко Л. М.	
Цифровизация государственной службы: управление сотрудниками в режиме электронного правительства	73
Бейсембина А. Н., Кунызова С. К., Кунызов Е. К., Гончаренко А. В., Маршал В. И.	
Применение методов современного менеджмента в условиях работы ветеринарного кабинета и крупной клиники в Республике Казахстан	81
Бейсембина А. Н., Есмагзам В., Шериязданов А. А., Маканов Ж. М., Нурушева Б. М.	
Жұмыспен қамтуды қамтамасыз ету жағдайында еңбек нарығының жұмыс істеуінің экономикалық механизмдерін жобалаудың әдіснамалық тәсілдері	85
Бейсембина А. Н., Кунызова С. К., Петросян К. М., Балаканов А. И., Ерганатов М. Ш.	
Зарубежный опыт экономического развития рынка труда	90
Жумабекова А. Б.	
Павлодар облысының мысалында құрылыс саласының даму болашағы	97
Жумабекова Ж. М.	
Социальное предпринимательство в Казахстане как перспективное направление предпринимательства	102
Ибраев Е. Р.	
Методы оценки и пути повышения конкурентоспособности региона	107
Ильющенков Д. И., Титков А. А., Бейсембина А. Н.	
Актуальные направления развития интернет-маркетинга в банковском секторе экономики	112
Имангалиева И. Т., Кадырова А. С., Тусупов Б. С., Амерханова А. Х.	
Индекс восприятия коррупции в Восточной Европе и Центральной Азии за 2022 год	116
Кузекбаев М. Ф., Рахимова С. А.	
Интеграция стратегии предприятий и стратегического управления человеческими ресурсами на примере горно-металлургического комплекса РК	120
Оспанов Ә. Ж., Кенжегаранова М. К.	
Влияние экологического регулирования на развитие предпринимательства в Казахстане	128
Сембаева А. А.	
Қаржы жүйесі құқықтық институт және кісәпкерліктің экономикадағы рөлі	133

Титков А. А., Жаксыбаев Е. С.	
Современные подходы к построению системы менеджмента устойчивого развития региональных вузов.....	142
Титков А. А., Жаксыбаев Е. С.	
Развитие региональной системы образования на принципах проектирования и внедрения автономии вузов	147
Титков А. А., Кошкарбаев Д. Т.	
Современные подходы к государственному регулированию миграционных процессов.....	152
Титков А. А., Кошкарбаев Д. Т.	
Международный опыт управления миграционными процессами	157
Титков А. А., Павлов Д. В.	
Теоретическо-методологические основы развития малого бизнеса в приоритетных отраслях экономики	162
Титков А. А., Павлов Д. В.	
Пути развития малого бизнеса в приоритетных отраслях экономики на принципах экономического прагматизма	168
Титков А. А., Темирбек А.	
Современные научные подходы к пониманию сущности свободных экономических зон и их видов.....	173
Титков А. А., Темирбек А.	
Анализ современных тенденций функционирования свободных экономических зон в Республике Казахстан.....	179
Файзолла Е. Б.	
Аймақта адам ресурстарының қалыптасу және дамуы: теория, мәселелер және жетілдіру жолдары	183

Секция 12

Қаржы жүйесінің қазіргі жағдайы Современное состояние финансовой системы

Айтчанова И. С., Бекниязова Д. С.	
Әлемдік экономикадағы білім беру мекемелерінің тиімділігін бағалау критерийлері.....	190
Актанбердинов Е. М., Бекниязова Д. С.	
Анализ современных информационных технологий обслуживания финансового сектора.....	198
Akhmedzhanov Zh. S., Bekniyazova D. S.	
Improvement of banking risk management system in modern market conditions	204
Бартош В. В., Никифорова Е. В.	
Проблемы и методы совершенствования учета и контроля при продаже, отгрузке и перемещении товаров в Республике Казахстан в условиях цифровизации	210

Бораншаева А. А.	
Журналистикадағы мемлекеттік қаржылық және құқықтық қызмет пен шағын кәсіпкерлік	215
Ibragimova L. D., Altaibayeva Zh. K.	
Typical mistakes, problems and violations in organization of fixed assets accounting	223
Солтанбай Қ. Н., Алтайбаева Ж. К.	
Перспективы развития МСФО в Казахстане	228
Shalabai T. E., Bekniyazova D. S.	
Main approaches to assessment of financial stability of enterprise.....	234
Шахметов Е. М., Алтайбаева Ж. К.	
Современные системы автоматизации управления дебиторской задолженности	240

Заманауи инженерлік инновациялар мен технологиялар Современные инженерные инновации и технологии

Секция 13

Тау-кен өндірісі мен металлургиядағы заманауи инженерлік инновациялар мен технологиялар Современные инженерные инновации и технологии в горном деле и металлургии

Андреященко В. А., Ашкеев Ж. А., Буканов Ж. У.	
Напряженное состояние при несимметричной прокатке в валках в виде усеченного конуса.....	247
Ахметжанов А. Х., Жакупов А. Н.	
Способы переработки отходов ферросплавного производства	252
Быков П. О., Алимбетов Ж. С.	
Высокомарганцевые стали для стального литья, полученные с применением комплекстных ферросплавов и модификаторов	257
Быков П. О., Муратбек Л.	
Способы снижения окислительнообжарочного при нагреве стальных непрерывнолитых заготовок.....	260
Егинбай Ч. Т., Богомолов А. В.	
Технология прокатки нефтяного кокса в условиях ТОО «УПНК-ПВ»	262
Жұматай Н. А., Толымбекова Л. Б.	
«УПНК – ПВ» ЖШС металлургия өнеркәсібінде қыздырылған мұнай коксын өндірудің технологиялық сипаттамасы	267
Хуснутдинов Р. Ф., Рыдин В. В.	
Поршневой компрессор ПК-304.....	272

Секция 14

**Машина жасау саласының индустриялық-инновациялық дамуы
Индустриально-инновационное развитие
машиностроительной отрасли****Александров М. Л., Мусина Ж. К.**

Исследование и разработка модели процессов напряженно-деформированного состояния сменных режущих головок сборных сверл278

Амангажы Н. Е., Мусина Ж. К., Деревягин С. И.

Абразивті ортада болаттардың тозуы285

Байдильдин Н. К., Мусина Ж. К.

Анализ параметров прочности сварного соединения с использованием Ansys Workbench290

Гикал В. А.

Анализ поведения частиц при взаимодействии внутри гранулированной среды.....300

Гикал В. А.

Оборудование для виброабразивной обработки механотермическим способом.....304

Жанымхан Ж., Сви́дерская Д. С.

Использование усовершенствованного крепления в железобетонной продукции для железной дороги308

Каирканов А. М., Янюшкин А. С.

Исследование и моделирование технологической подготовки производства312

Magellan D. A., Mussina Zh. K., Novossyolova Ye. A.

Literary review of surfacing of sealing surfaces of valves of pipeline fittings318

Мусина Л. Р., Итыбаева Г. Т., Деревягин С. И.

Сущность и составляющие процесса электроэрозионной обработки материалов324

Секция 15

Көлік кешенінің инновациялық дамуының ғылыми-техникалық аспектілері**Научно-технические аспекты инновационного развития транспортного комплекса****Абаев Н. А., Муканов Р. Б., Назыров А. Т.**

Обоснование разработки конструкции роторного снегоочистителя331

Зарипов Р. Ю., Муканов Р. Б., Маздубай А. В.,**Ткачук А. А., Миллер С. А.**

Повышение экологичности речного транспорта малого класса338

Садыков А. А., Акылбеков А. С., Муканов Р. Б., Зарипов Р. Ю.

Анализ схем компоновки приводов гибридных автомобилей343

Сулейменов А. Д., Искаков Р. Х., Жетибаева М. М., Кабиден А. С.

Жүк терминалындағы көлік-логистикалық қызметтер жүйесі бойынша инновациялары351

Трифонов О. В., Сембаев Н. С.

Разработка и исследование системы доставки грузов с помощью беспилотных транспортных средств.....355

Секция 16

**Құрылыстағы, құрылыс материалдарындағы, сәулет пен дизайндағы инновациялар мен технологиялар
Инновации и технологии в строительстве, строительных материалах, архитектуре и дизайне****Байтурсынов У. И.**

Применение золы шлаковых отходов в строительстве361

Бекен Р., Ельжанов Е. А.

Конструктивные решения зданий с неполным каркасом367

Белякова С. А., Кудерин М. К.

Производство работ при строительстве зданий и сооружений на слабых грунтах373

Ерёменко О. В., Саканов К. Т.

Влияние холодного профилирования на изменение механических свойств заготовки и структуры металла381

Жумабаев А. К., Орынтаев Ж. К., Камшибаев Ж. Ж., Жания К. Ж.

Применение компьютерных программ в решение задач строительства автомобильных дорог387

Қаныбек Д. Д., Сағыбекова А. О.

Сейсмикалық жағдайда ғимарат негіздерін жобалау ерекшеліктері.....394

Сейтказинов О. Д., Куатберген Ә. Қ.

Математическая модель расчета организационно-технического потенциала использования методов неразрушающего контроля398

Омаров А. К., Кудерин М. К.

Эффективность проектно-строительных решений монолитного домостроения403

Омаров А. К., Кудерин М. К.

Методы увеличения эффективности монолитного домостроения.....416

Ордабаев М. М., Кудерин М. К.

Анализ несущей способности тонкостенных балок при различных видах нагрузок411

Чуканов Д. Е.

Сравнительный анализ динамических гасителей колебания422

Шагиева Р. А., Акимханов Н. Ж.

Технические пути решения для зданий
с комбинированным отоплением427

Шарапиден А. Ж.

Материалы каменных и армокаменных конструкций.....432

Секция 17**Стандарттау мен техникалық реттеудің қазіргі жағдайы
Современное состояние стандартизации и технического
регулирования**

Кригер Е. В., Касенов А. Ж.

Современные средства контроля геометрических
параметров зубчатых колёс.....440

Садыкова А. Е., Темербаева Ж. А.

Аутсорсердің өндірістік қызметіне бағалау жүргізу.....444

Секция 18**Қазақстан мен әлемнің мұнай-газ саласының ағымдағы
жағдайы, болжамы және мүмкіндіктері
Текущее состояние, прогноз и возможности нефтегазовой
отрасли Казахстана и мира**

Волокитин Е. А., Дюсова Р. М., Алушинов Т. Т.

Анализ эффективности катализатора RG-682
на установке каталитического риформинга452

Жингулов Р. Е., Таскарина А. Ж.

Разработка схем контроля толщины стенок резервуаров
для нефти и нефтепродуктов457

Жингулов Р. Е., Таскарина А. Ж.

Исследование методики расчета остаточного ресурса
стенок резервуаров для нефти и нефтепродуктов462

Нурғалиева А. Е.

Выделение новых активных штаммов углеводородокисляющих
микроорганизмов и оценка их эффективности.465

Sadykov N.

Forecast of the oil and gas industry in kazakhstan and in world473

**«XXIII СӘТБАЕВ ОҚУЛАРЫ» АТТЫ
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ КОНФЕРЕНЦИЯСЫНЫҢ
МАТЕРИАЛДАРЫ****ТОМ 11**

Техникалық редактор: А. Р. Омарова

Корректор: Д. А. Кожас

Компьютерде беттеген: З. С. Исакова

Басуға 12.04.2023 ж.

Әріп түрі Times.

Пішім 29,7 × 42 1/4. Оффсеттік қағаз.

Шартты баспа табағы 28,0. Таралымы 500 дана.

Тапсырыс № 4043

«Toraighyrov University» баспасы
«Торайғыров университеті» КЕ АҚ
140008, Павлодар қ., Ломов к., 64.